

YHTEISTOIMINTAMENETTELYN ALOITTAMINEN TALOUDEN TASAPAINOTTAMISEKSI JA TYÖVOIMAN TARPEEN VÄHENTYESSÄ KORONAVIRUSEPIDEMIAN VUOKSI

KHALL 30.03.2020 § 65 Valmistelija hallintojohtaja Hanna Salminen puh. 050 336 2534

Kaustisen kunnan tulos vuoden 2019 tilinpäätöksessä on 1 745 000 euroa tappiollinen. Kunnan taseen alijäämä yhteensä on 2,2 miljoonaa euroa. Kuntalain 110 § mukaan kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan. Koska Kaustisen kunnan taseeseen alijäämää on kertynyt vuosilta 2017, 2018 ja nyt 2019, alijäämät tulee olla katettuna vuoden 2022 tilinpäätöksessä. Erityisesti sosiaali- ja terveysmenojen kasvu on pakottanut kunnan oman toiminnan hyvin tiukkaan raamiin jo aiempinakin vuosina, ja toiminnan tehostaminen ja resurssien säästäväinen käyttö ovat keinoina jo käytössä olevia.

Koronavirustilanne saavutti Suomen helmi-maaliskuussa ja muuttui maailmanlaajuisesti epidemiaksi. Suomen hallitus yhteistoiminnassa tasavallan presidentin kanssa totesi 16.3.2020 Suomen olevan poikkeusoloissa ja linjasi toimenpiteistä, joihin väestön terveyden suojelemiseksi ryhdytään. Tämä linjaus tarkoitti kunnallisten palvelujen ja toimintojen keskeyttämistä ja toimitilojen sulkemista. Tehdyt poikkeustoimet ovat voimassa 13.4.2020 saakka. Viimeisimmät uutisoinnit ennakoivat poikkeusolojen jatkuvan useita viikkoja, mahdollisesti jopa kesään saakka. Koronavirusepidemian vaikutukset tulevat heikentämään kuntien taloutta entisestään.

Koronavirusepidemian aiheuttamat viranomais määräykset aiheuttivat sen, että joissakin tehtävissä työvoiman tarve väheni ja joissakin se kasvoi. Joissakin tehtävissä henkilöstöresurssia on nopeasti suunnattu erilaisiin tehtäviin kuin normaalioloissa.

Kunnanjohtaja yhdessä toimialajohtajien kanssa on esitellyt torstaina 26.3.2020 henkilökuntaneuvostolle koronavirusepidemian aiheuttamia toimenpiteitä Kaustisen kunnassa sekä kunnan nykyisen taloustilanteen. Työn vähenemiseen ja kulloinkin tarvittavan työvoiman ennakoimattomuuteen on vastattua järjestelemällä työtehtäviä uudelleen tai hyödyntämällä aikaa vuosilomien tai ylityövapaiden pitoon. Muutamia työpäiviä on käytetty työn suunnitteluun ja omaehtoiseen opiskeluun. Työnantaja on suhtautunut myönteisesti henkilöstön hakemukseen palkattomista vapaista, erityisesti pakottavista perhesyistä anottuun vapaaseen. Osa vähentyvän työvoimatarpeen henkilöstöstä on myös ilmoittautunut olevansa kiinnostunut muista kuin oman ammattinsa mukaisista töistä, ja näitä töitä on tarjottu mahdollisuuksien mukaan.

Koronavirusepidemian pitkittyessä on kuitenkin selvää, ettei edellä kuvatuilla keinoilla ole mahdollista löytää mielekäästä ja tuottavaa työtä tilanteessa, jossa osa kunnan toiminnoista tai palveluntarpeesta on viranomais määräksestä tai välillisesti viranomaisten suosituksista johtuen keskeytynyt tai vähentynyt merkittäväällä tavalla usean viikon mittaiseksi ajaksi.

Työsopimuslain 2:12.2 § mukaan, jos työntekijä on estynyt tekemästä työtään työpaikkaa kohdanneen tulipalon, poikkeuksellisen luonnontapahtuman tai muun sen kaltaisen hänestä tai työnantajasta riippumattoman syyn vuoksi, työntekijällä on oikeus saada palkkansa esteen ajalta, kuitenkin enintään 14 päivältä.

Työnantajalla on työsopimuslain nojalla oikeus lomauttaa työntekijä, kun työnantajalla on taloudellinen tai tuotannollinen peruste työntekijän työsopimuksen irtisanomiseen tai työ tai työnantajan edellytykset tarjota työtä ovat vähentyneet tilapäisesti eikä työnantaja voi kohtuudella järjestää työntekijälle muuta sopivaa työtä tai työnantajan tarpeita vastaavaa koulutusta. Työn tai työn tarjoamisedellytysten katsotaan lomauttamisen perusteena vähentyneen tilapäisesti, jos niiden voidaan arvioida kestävän enintään 90 päivää.

Laissa kunnallisesta viranhaltijasta määrätään, että työnantajalla on oikeus lomauttaa viranhaltija siten, että virantoimitus ja palkanmaksu keskeytetään toistaiseksi tai määräajaksi joko kokonaan tai osittain virkasuhteen muutoin pysyessä voimassa, jos työnantajalla on viranhaltijalain mukainen peruste irtisanoa virkasuhde. Lomauttaminen ei estä viranhaltijaa ottamasta lomautusajaksi muuta työtä.

Viranhaltija voidaan edellä mainitulla tavalla lomauttaa enintään 90 päivän ajaksi, jos tehtävät tai työnantajan edellytykset tarjota työtä ovat tilapäisesti vähentyneet eikä työnantaja voi kohtuudella järjestää muita tehtäviä tai työnantajan tarpeisiin sopivaa koulutusta.

Lain kunnallisesta viranhaltijasta 37 §:ssä säädetään, että virkasuhde voidaan irtisanoa, kun viranhaltijan tehtävät ovat vähentyneet olennaisesti ja pysyvästi taloudellisista syistä, työnantajan tai asianomaisen yksikön tehtävien uudelleen järjestelyn vuoksi taikka muista niihin verrattavista syistä. Irtisanominen edellyttää lisäksi, ettei viranhaltijaa voida ammattitaitoonsa ja kykyynsä nähden kohtuudella sijoittaa toiseen virkasuhteeseen tai ottaa sellaiseen työsuhteeseen, jonka tehtävät eivät olennaisesti poikkea viranhaltijan tehtävistä, tai kouluttaa uusiin tehtäviin.

Työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnissa annetun lain 5 §:ssä säädetään, että ennen kuin työnantaja ratkaisee kyseisen lain 4 tai 4 a §:ssä tarkoitetun asian, hänen on neuvoteltava yhteistoiminnan hengessä yksimielisyyden saavuttamiseksi valmisteilla olevan toimenpiteen perusteista, vaikutuksista ja vaihtoehtoista ainakin niiden työntekijöiden kanssa, joita asia koskee. Neuvottelut on aloitettava niin ajoissa kuin mahdollista.

Yhteistoimintalain 4 §:n mukaan työnantajan ja henkilöstön välisessä yhteistoiminnassa käsitellään esimerkiksi asiat, jotka koskevat henkilöstön asemaan merkittävästi vaikuttavia muutoksia työn organisoinnissa, kunnan palvelurakenteessa ja taloudellisista tai tuotannollisista syistä toimeenpantavaa osa-aikaistamista, lomauttamista tai irtisanomista.

Yhteistoimintalain 15 §:ssä säädetään, että jos kunnan viraston, laitoksen tai muun toimintayksikön toiminnan vaarantuminen tai muut erittäin paina-

vat syyt, joita ei ole voinut ennakolta tietää, ovat yhteistoimintamenettelyn esteenä, voidaan yhteistoimintalain 4 §:n 1 momentin 1 ja 4 kohdassa sekä 7 §:ssä tarkoitetussa asiassa tehdä päätös ilman edeltävää yhteistoimintamenettelyä. Edellä tarkoitettu asia tulee käsitellä yhteistoimintamenettelyssä viivytyksettä sen jälkeen, kun perusteita poikkeamiselle säännönmukaisesta menettelystä ei enää ole. Samalla työnantajan on selvitettävä poikkeuksellisen menettelyn syy.

Kunnan hallintosäännön 45 § mukaan kunnanhallitus päättää henkilöstön lomauttamisen periaatteista. Viranhaltijan ja työntekijän lomauttamisesta toistaiseksi tai määräajaksi päättää se, joka valitsee viranhaltijan tai ottaa työntekijän työsopimussuhteeseen.

Esitys kj.

Kunnanhallitus

1. merkitsee tiedokseen kunnassa tehdyt sopimiseen ja työjohto-oikeuteen perustuvat henkilöstötoimenpiteet koronavirusepidemian vuoksi,
2. merkitsee tiedokseen henkilökuntaneuvostolle pidetyn tiedotustilaisuuden 26.3.2020,
3. päättää, että henkilöstön kanssa aloitetaan työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnissa annetun lain mukaiset yhteistoimintaneuvottelut henkilöstön lomauttamiseksi enintään 90 päiväksi,
4. päättää, että neuvottelut koskevat koko henkilöstöä
5. päättää, että mahdollinen lomautuspäätös tehdään tarvittaessa yhteistoimintalain 15 §:n mukaisesti, kun asia perustuu suoraan tai välillisesti koronavirusepidemiaan

Päätös

Keskustelun kuluessa Sami Mäkelä esitti Tina Lindskogin kannattamana, että yhteistoimintamenettelyä ei aloiteta.

Koska oli tehty esittelijän esityksestä poikkeava kannatettu esitys, puheenjohtaja esitti suoritettavaksi nimenhuutoäänestyksen siten, että ne, jotka kannattavat esittelijän esitystä äänestävät JAA ja ne, jotka kannattavat Sami Mäkelän esitystä äänestävät EI.

Äänestysesitys hyväksyttiin.

Suoritettussa äänestyksessä annettiin 7 JAA-ääntä (Hanhikoski, Koskinen, Paavola, Puumala, Seppä, Timonen, Tuomela) ja 2 EI-ääntä (Mäkelä, Lindskog).

Päätös

Äänestystuloksen perusteella puheenjohtaja totesi esittelijän esityksen tulleen kunnanhallituksen päätökseksi.
